

Az Újság

MAGYAR KERESZTYÉN POLITIKAI NAPILAP

Felelős szerkesztő és kiadó: Gaál Sándor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Toldi Miklós-tér 15. Telefon 60. Előfizetés egy hónapra 3'40 P, negyedévre 9'80 Pengő. Csekk: 50,046

Ravasz László püspök nagy beszéde a háborúról és békéről

Az Országos Református Lelkésze-egyesület tegnap valamennyi püspök részvételével évi gyűlést tartott a budapesti teológia disztermében.

Ravasz László elnöki megnyitójában megemlítette, hogy száz éve született a magyar református egyház egyik erős vezére, a századforduló egyháztörténeti alakja: Bánffy Dezső báró. Ezután arról beszélt, hogy ennek a mostani roppant világháborúnak alpesi klimaxát nemsokára elfogjuk érni. Bizonyára lesznek nagy villám-lások, szózatok és mennydörgések, földindulás és nagy jégeső, de a hívők előtt kiderül majd, hogy e világ országai Istené és az ő Krisztusáé. Mikor Magyarország a háborúba beavatkozott, az adott politikai pillanat sokféle belső és külső motívumainak befolyása alatt: szükségképpen cselekedett. Nincs senki, aki képes, vagy illetékes volna erről ma még véleményt mondani. De nem is ez a döntő mozzanat, hanem az, hogy mindig őszinte békevágy vezette a magyar közvéleményt. Rendkívüli fontosságu tehát, egyenesen döntő egy nemzet életsorsában: mi a közbenyomás róla a békét meghatározó nemzetek gondolkodásában. Rendkívül fontos lesz az evangéliumi egyházak szolgálata is. Az elmúlt huszonöt esztendő tapasztalataim meggazdagodva, az eddig kiépített kapcsolatokat gondosan továbbberősítve, — anyaszentegyházunk nemzetközi szolgálatát bőszégesen végzi, elsősorban Istenországunk építésében, de éppen ezáltal magyar nemzetünk erkölcsi súlyának, politikai hitelének emelésében, igazának és hivatásának elismerésében is.

A világon a legnagyobb nemzet a kisnemzetek szövetsége. A békében benne kell lenni annak a nagy elvnek, hogy a történelmi fejlődést öletszerűen megmásítani nem lehet s az egész emberiség szellemi és erkölcsi birtokállományának legirtózatosabb kárvalása volna, ha Európát Ázsiával mérkőző és alkudozó nagyhatalmak politikai gyarmattá süllyesztenék! Benne kell lennie a karácsonyi evangéliumnak: »A földön béke és jóakarát gyermekeinek!...« Az a mi történelmi hivatásunk, hogy magyaroknak, függetlenek, öncélú és a maga erejéből élő nemzetnek megmaradva, végezzük azt a kiegyenlítő és közvetítő munkát, amelyet ezer év alatt ellenséges vagy idegen kulturák között szakadatlanul

végeztünk... A meginduló építőmunkában pedig a nép szélesebb rétegei fogják a döntő szerepet játszani és az alulról felfelé törekvő osztályok tömeg-erői lesznek a döntő tényezők. Ez azt jelenti, hogy Magyarországon is mind-nagyobb politikai súlyhoz fog jutni a földműves és a munkás. Az új magyar

fejlődésben kell elhelyezkednie annak az értelmiségnek, amelynek társadalmi függését nem felfülről, hanem alulról kell eredeztetni s ezáltal életformáját is megváltoztatni annyiból, hogy kedves régi emlékek feláldozásával sokkal több egyszerűséget, puritánságot, produktivitást mutasson fel mint eddig.

Ennek az új világnak megingathatatlan alaptétele a humánus szabadsága és megbecsülése — fejezte be beszédét Ravasz László püspök.

Erőteljesen a krimi fésziget irányában tolódik el a Dnyeper-könyök csatája

Napok óta súlyosabb és súlyosabb harcokról hallunk a dél-orosz arcvonaltól. A harcok mostmár a krimi félszigeten is fészket vertek. A Kercs közelében létesített orosz hídfőnél is rendkívül heves harcok dőlnek. A vörös haderő mindent latba vet, hogy minél nagyobb erőket tegyen partra a hídfőállások erősítésére. A kísérleteknél a szállítóárkák és utraindított hadianyag tömege pusztul a tengerbe az eredményes német elhárító harcok nyomán. E harcokkal egyidőben a

szárazföldi szovjet haderő egyre kétségbeesettebb kísérleteket tesz a Dnyeper torkolat megkaparintására. Az esztelen anyagpazarlásra jellemző, hogy egyetlen támadásnál 40 harckocsiból 23 áldozott fel a szovjet. E tény azonban még jobban mutatja a német elhárítás biztos és eredményes sikerét. Ujabb nagyobb méretű támadások híre érkezik Kiev és Velikije Luki térségéből is, amik azonban az egyre romló őszi időjárás miatt átmeneti jellegűnek tekinthetők.

Az olasz harctéren nincs komoly változás

A Volturno folyó mindkét partján szintén erős harcok folynak. Angol tengeri erők újabb partraszállást kíséreltek meg a nyugati olasz tengerparton, amelyet a német partvédelem kudarcba fullasztott. Súlyos vesztesé-

geket szenvednek az angolszászok a szárazföldi harcokban is, mert a kedvező terepbe épített állásokat aránylag könnyen sikerül a tengelyerőknek tartani. A harc helyzetébe ezekszerint lényeges változás nem állott be.

A kairói találkozás

A diplomáciai érdeklődés közep pontjában a moszkvai értekezlet után Menemendzsoglu török külügyminiszter kairói útja kerül. Edennel készül itt megbeszélést folytatni, de hír szerint Hull amerikai külügyi képviselővel is találkozni fog. A találkozás körül vad hírek keltek szárnyra. Több irányban azt a hamis hírt terjesztik, mintha Eden Törökországot a háborúba való

belépésre akarná rábíri. Közismert azonban a török-angol szövetséges viszony és természetesen, hogy Edennek kétségtelenül csupán a moszkvai értekezlet néhány részletének a közlése a tulajdonképpeni célja. Tehát a találkozás kizárólag tájékoztató jellegű. Törökország semleges politikai állásfoglalása egyébként is közismert.

Hamis szállongó hírek különbekéről

Tengelyrésről az illetékes köröknek egymásután két hamis hírt kellett megcáfolnia. Német részről nevétségnek minősítik azt a hírt, mintha Kühlmann különbéke iránti tapogatózás végett Svédországba utazott volna. Hasonlóan légbőlkapott hírek minősi-

tik finn illetékes politikai körök azt a hírt, mintha 3 finn miniszter különbéke ügyében kiküldetésre kapott volna megbízást Moszkvába. Mindkét hír valószínűleg az ellenséges propaganda mesterfogása.

A kormány pártközi értekezlete

Ma délután 5 órára a kormány pártközi értekezletet hívott össze. Hétfőre formális ülésre ül össze a parlament. A költségvetés plenáris tárgya

lására csak ezek után, az a jövő hét végén kerül sor, amely iránt nagy érdeklődés nyilvánul meg.

Népszaporodásunk fontossága az új magyar életben

HALLJÁTOK MAGYAROK!

„Drága a magyar vér nemzetünk kincse; a fiatal magyar élet — harogják a betűk — kiállják a szónokok — bőmböli a rádió — anélkül, hogy a nemzeti színbe festett szólam tulajdonképeni lényegére rámutatna, megértetné azokkal akikhez éppen szól. Vannak dolgok, miket magától értetődőnek tartunk — természetesen éljük — anélkül, hogy elgondolkoznánk fontosságában s tudatosan hozzádomítanánk életünket. Cikk sorozatunkban éppen ezt az indulatos magyar életre való szorítkozást tartjuk szemelőtt — hogy ezzel is építsünk — egy égő, rombadőlő világ közepén — magunk boldogulására.”

iff. Felvidéki István,

A népek igazi élet-halál harca nem a csata mezőkön dől el, hanem a szaporodásfronton. A görög nép éppen a legvéresebb háborúk századaiban volt nagy és hatalmas s ekkor népesítette be virágzó gyarmatokkal a Földközi-tenger partjait — szigeteit. A római nép sem a szörnyű pán háborúk idején ment tönkre, hanem akkor, amikor a biztos jólét gyönyöreit élvezte. Akkor estek ezek a népek dekadenciába, amikor erőt vett rajtuk az elpuhuló népek morális betegsége — a gyermek-iszony. De szemünk előtt játszódott le Franciaország tragédiája a 18. század kulturájának leggazdagabb és legműveltebb népe ekkor még több lakossal rendelkezett, mint Anglia, vagy éppen Poroszország. A napoleoni háborúkban azonban kimerült, majd a liberális korszellem kényelemszeretete a születések rohamos csökkenéséhez vezetett. Az első háborúban a csatamezőn a franciák győztek — de a szaporodás csatáját elvesztették, mint ahogy Pétain marsal mondta 1940. június 20-án „Tulságosan kevés gyermekünk volt.”

Tudatosság és nemzeti optimizmus

A propagatív erőnek hanyatlását a legkülönbözőbb okok egész szövevénye idézi elő egy népnél. Maga a gyermek igaz közvetlen okot a legkülönbözőbb megfontolásokból veheti. A gyermektől való félelem eredhet a szülők kényelemszeretetéből, de főleg az asszony hiúságából, az önzésnek e leggyakoribb neméből, de eredhet az élet-harcból való félelemből is, különösen a kedvező életviszonyok között élő, elkényeztetett társadalmi osztályok körében, ahol az a hitt meggyőződés alakult ki, hogy az utódok nem tudják megtartani a szülők életszínvonalát. De eredhet olyan szociális helyzetből is, amikor az életkörülmények olyan adottságuk — kicsiny lakás, a kenyérkeresők elfoglaltsága — amikor a kis jövevény a szülők existenciáját támadná meg. Természetesen a lelki uton ható indítékokon kívül biológiai okok is előfordulhatnak, így pl. szülésre való alkalmatlanság, nemzeti betegségek — korán kimerülő életmód, alkohol.

A gyermekek számának csökkenése még egy különös vonatkozással áll kapcsolatban. Minél magasabb műveltséggel rendelkezik egy népréteg, annál kisebb ott a gyermekek száma. Itt abból kell kiindulnunk, hogy van a népességnek olyan alacsony életszínvonalon élő rétege, amely minden ügyét ösztönösen végzi és a jövőbe való tekintés nem igen játszik szerepet. Itt mindennapi a 8—10 áldás a háznál.

Magasabb műveltséggel rendelkező emberek már inkább tudatosan élik életüket — számotvetnek a körülményekkel — mérlelik a jövő esélyeit. Ez a megfontolás azonban az életet optimizmussal szemlélő népnél nem jelent néperőhanyatlást. Láthatjuk a Németbirodalom életében, ahol a nemzeti szocializmusnak 1934-ban történt uralomra-jutása óta a gyermekek száma lényegesen gyarapodott, Franciaországban az új politikai irányzatnak valószínűleg ugyanez lesz a következménye.

Maga a népi szaporodás két tényezőtől függ: a születések és halálozások számából. Megállapított tény, hogy a nép lassú fogyása akkor kezdődik, ha egy év alatt ezer lakosra eső születések száma 17 alá süllyed.

Minden négy évben egy világháborút veszítünk el

A múlt század végén csaknem valamennyi európai államban kielégítő volt a születések száma s Magyarország a maga 44-es születési arányszámmal a kulturnépek élén haladt. A századfordulóval aztán általános csökkenés következett be, ami az első világháború után egyenesen megdöbbentő méreteket mutat. A halálozások oldalán ugyan állandó javulást találunk, ami magyarázható közegészségünk fokozatos javulásával, természetesen azonban, hogy mivel a halálozási arányszámot egy bizonyos mértéken alul már megállítani nem lehet — az itt mutatkozó javulás korántsem elegendő nemzeti erőnk fokozására. Születési indexünk ma 19 körül mozog — ami a pusztulás árnyékával rémit — ha nem segítünk idejében. Számunkra jelentős még az a szempont, hogy szomszédunkban Románia és a szláv népek állandóan növekednek. Ha belelapozunk a statisztika rájukvonatkozó részébe s figyelmesen összehasonlítást teszünk, a számok közérthetően lefordítva azt mutatják, hogy minden magyar gyerek születésére átlag 2-2 román és szerb és 3 orosz születés esik.

Ha a születésnek ezt a nagy kiesését átszámítjuk a magyar birodalom egész területére úgy évenként kétszáz ezer meg nem született gyermekről beszélhetünk, ami azt jelenti, hogy a világháború idején kerek számban nyolcszáz ezer halottnak megfelelő veszteséget valóban minden negyedik évben megismételjük, vagyis minden négy évben egy-egy újabb világháborút veszítünk el.

Szükségünk van...

Hogy népességünk csökkenését ezen az uton megállapíthassuk egyfelől intézményesen és lehető kedvezmény megadásával elő kell segíteni a házasságkötéseket, alá kell

JÓTETT

Utalmá: 50.000 P.

Vegyen 4 pengős jótékonycélu

ÁLLAMI SORSJEGYET!

HUZÁS: DECEMBER 3.

támogatni a családalapítási kezdeményeket, a sokgyermekes családok számára pedig külön prémiumokat és támogatást kell nyújtani. Házassági kölcsönökre — családipótlékra — szociális adópolitikára — lakásépítés fejlesztésére — az örökösödési törvény teljes reformjára van szükségünk.

Tudnivalók a szarvasmarha beszolgáltatással kapcsolatban

Felhívjuk a gazdakönyvvel bíró gazdák figyelmét, hogy amikor szarvasmarhákat beszolgáltatásra vezetnek elő, gazdakönyvüket feltétlenül vigyék magukkal, hogy az átvevők abba beleírja a vételt. — Kinél nem lesz nála gazdakönyve, jószágát nem veszik át.

Gazda (az új béreséhez): Szóval maga öt évig volt, mint mondja, egy helyen. Mégis miért ment el onnan? Béres: Mert közben letelt a büntetésem.

Fürdés rendje:

Hétfőn csak kád fürdő
Kedden egész nap nők
Szerdán „ férfiak
Csüt. „ nők
Pénteken csak kád fürdő
Szombaton délig férfiak
„ déltől nők
Vasárnap 1-ig férfiak fürdőnek

Este van, este van, kiki nyugalomba

(Atany)

ilyenkor egy új Philips rádió ünneppé
varázsolja a nyugalom perceit.

PHILIPS RÁDIO

Tűzér-bravur

(M. kir. honv. haditudósító
osztály. Szabó Sándor zls.)

Dnyeper-Djeszna közén, szeptember végén

A gyalogság még a hajnali szürkületben megkezdte előrenyomulását a mocsáron át, Derékig fűben, nedves, süppedő talajon, sás és csenevész bokrok között haladt előre a század, viharedzett, rámenő bandavadász fiúk. Mögöttük a tartalék század várta bevetésre és az üteg.

Háromnapos kemény és erőltetett menet után érték el a mocsarat a csapatok, megszakított utakon, süppedő homokos csapáson, a pihenést is a legszükségesebbre korlátozva, ugyyszólván egész napos menet után indították meg támadásukat az erdőbe beásott orvlövész ellen.

A mély és megduzzadt mocsárban csak lassan haladtak előre. Szétrnyulva, hosszú csatláncalakzatban közelítették meg a sűrű és cserjés erdőt, amely repülőföldterítések szerint ezerötszáz-kétezer főnyi bandacsoportot rejtgetett. A bandacsoport heteken át fosztogatta és rabolta a környező falvakat; utakat és vasutvonalakat robbantott fel, embereket hurcolt el, támpontokat támadott meg és emelt ki.

A század előőrsei már elérték az erdőt, amikor a tartalékszázad is elindult, hogy megfelelő távolságban felzárkózzék az első vonal mögé. Tudták kemény harc lesz. Az orvlövész-csoport vagy visszavonul, vagy felveszi a harcot.

A nap magasan állott már, izzó, vörös képpel feküdt rá az erdő fáira, a bozótos, sással és fűvel benőtt mocsárra, hogy szinte párologott a vizenyős, ázott talaj. Az üteg hátul, a mocsár szélén puposodó dombokon ásta be magát, hogy szükség esetén tűzérel támaszkodjon a két gyalog századot.

Felderítő járőre ott ment elől az első század élén és rádióval tartotta az összeköttetést az ütegpáncsnokkal.

A két század gyűrűbe szorul

Alig nyomult be a két gyalog század az erdőbe, gyűrűbe szorult. Az előre beállított orvlövész tüzgépek, fészkek és beásott állások tüze, mintegy átförhetetlen, szoros és gyilkos gyűrű szorult a két század köré. Tulerőben voltak az orvlövészek. Mindjárt az első pillanatban látták ezt a század-parancsnokaink, de az üteg bevonásáról szó sem lehetett.

Az öt kilométerre beásott üteg, amelynek parancsnoka nem látott be az erdőbe, vaktában, irányítás nélkül nem tüzelhetett. Pedig a gyűrű mind jobban összeszorult, az orvlövész-csoportok fákról, fedezékekből lötték a századot.

Basola Zoltán honvéd, a tűzér-felderítő járőr rádiója hiába volt ott a beszorított gyűrűbe, hiába tartotta az összeköttetést a legveszedelmesebb tűzben is, semmit sem ért el. Az üteg tüzét pontosan megjelölt helyre kellett kérni, különben saját csapatainkat zuzza szét.

Átkozottul szorult helyzet volt. Ugy látszott menthetetlenül vége a két századnak. És Basola: a tűzerek rádiója, ekkor vágta ki a rezeit.

A panyefogaton egy ködgránátot talált. Pillanatok alatt érett meg benne a gondolat: a közelében tüzelő aknavetővel az ellenség irányába lövette ki a ködgránátot és rádióval jelentette ütegének, hogy a tüzet a ködgránát irányába nyissa meg.

Az üteg nyomban megnyitotta a tüzét a ködfelhőbe. És Basola honvéd szabályosan vezette az üteg tüzét.

Rádióval dirigálta az irányt: jobbra, előre, most jó!

És az üteg gránátai pompásan csapódtak be a század köré szorult orvlövész gyűrű állásaiba. Félórán át verte az üteg a bandacsoport fészkeit. Basola rádióval, lövésről lövésre jelezte a becsapódásokat és helyesbített, ha szükség volt rá. A lövések hihetetlen pusztításokat vittek végbe az orvlövészek között. A szilánkok fákra bujt banditákat öltek meg, géppuskafészeket szakítottak ki, beásott állásokat romboltak szét.

A banditák 400 halottat veszítettek és

számtalan sebesültet, az erdő kilométerekre tele volt vértócsákkal, kötszerekkel, lehullatott puskákkal és géppisztolyokkal.

És a két század kibujt a szét pattant gyűrűből.

„A PARANCS ELLENÉRE...”

Amikor a századok már felváltak az erdőn, akkor vették észre, hogy két sebesültjük bentmaradt.

Mit tegyenek?

Az orvlövészek makacsul tartottak egyes még megmaradt állásaikat, éppen azon a tájon, ahol sebesültjeink lehettek. A visszatérés vakmerőségnek és esztelenségnek látszott.

Basola nem törődött semmivel. Panyefogátán, amelyen rádiókészülékét szállította, vakmerően visszavágatott az erdőbe és a két sebesültet felrakva rá a legnagyobb orvlövész oldaltűzben kihozta őket az erdőből.

Basolát azóta a nagyvezüstre terjesztették fel és talán eszébe sem jut már a Dnyeper és Djeszna közötti mocsaras erdő, ahol a legnagyobb tűzben leleményességével két századot, vakmerő bátorságával pedig két magyar életét mentette meg. Inkább haza gondol talán otthonára Losoncra, a Ligetre, meg a Dugárpatakra, a Koháry-völgyre és a karcutornyú városkára, ahol büszkén és boldogan várják vissza.

Milyen eredményekkel járt a rákgyógyítás legújabb módszere?

A világ orvostársadalmát hónapok óta izgalomba tartja az AEG-rákkutató intézet legutóbb nyilvánosságra hozott közleménye a ráksejt elektromikroszkoppal készült fényképről. Természetesen a kutatómunka nem elégedett meg a fénykép elkészítésével, hanem ezen az alapon tovább folynak a kísérletek és bár ma még részleteket az orvosi

lapok sem ismertetnek, szakkörökben igen jelentős eredményeket várnak a folyamatban lévő kísérletsorozatokról. Az új rákgyógyítási eljárás lényege a ráksejt „kiéheztetése”, — ha sikerül megtalálni az eddig még ismeretlen összetételű sejtnedvek felvételét, a ráksejt táplálék hiányában elpusztul.

Igazi „nagylábon élők” Rádióműsor

SZOMBAT november 6.

2. A rádiózenekar műsorából. 3. Táncrene. 3.40 Édes anyanyelvünk. 4. Sovinszky László szalonzenekara. 5. Magyar nóták cigányzene kísérettel. 5.45 Egy békebeli utazás emlékei. 6.40 Külügyi téjékoztató. 7. Hangképek innen onnan. 7.20 Szentgyörgyi László hegedül. 7.40 Elbeszélés a vadásatról. 8. Könnyű zene 10.40 Magyar nóták.

VASÁRNAP november 6.

7.30 Szózat. 8.15 Hírek. 8.30 Összinte beszéd. 9. Görögkatolikus egyházi ének és szentbeszéd. 10. Református istentisztelet. 11. Egyházi ének és szentbeszéd. 12.15 Leventeműsor. 12.55 A rádiózenekar műsorából. 1.30 A vasárnap megszentelése. 2. Emlékműavatás. 2.50 Gazdasági tanácsadó. 3.30 A magyar-svéd válogatott labdarugó mérkőzés második félidejének közvetítése. 4.15 Szalonzene. 6. Magyar nóták. 7. Mindenből mindenkinek. 9. Világhírű karmesterek. 10.40 Ki mit szeret.

MEGNYUGTATÁS

— Gyuszikám, rólatok, katonákról az a hír járja, hogy minden városban más menyasszonyotok van.

— Ugyan, kis csacsi vagy, hiszen nem is járhat az ember minden városban.

60 a „Nagyszalonta! Az Ujság” telefonszáma.

NAPOS OLDAL

Írta: BÓDÁS JÁNOS.

Az utcán téli szél suhog.
A kisfiammal ballagok.
Kis orra nedvesen ragyog
és remeg, érzem a kezén,
átjárja csontjait a szél.
Harapós az idő nagyon
itt a naptalan oldalon.

— Édesapám, ott süt a nap!
S a napos oldalra szalad.
Fürge, vidám lesz, mint a gyík
hangja is átmelegedik:
— Én itt mennék, édesapám,
az utca napos oldalán!

Drága kis jószág! Jó neked:
csak tested érez hideget
s ha hűvös szélről dideregsz,
a napos oldalra mehatsz!
..De mit tegyünk mi, emberek
Nekünk a lelkünk didereg,
rajtunk át vad vihar rohan
s utunk mindenütt naptalan!
— Mondd, mit tegyünk?... Meleg kezéd
felel s parancs e felelet:

Nekünk a vihárt állni kell,
mert elöletek fogjuk el,
ha remeg az ég, legalább
ti ne halljátok moraját.
Mi türjünk, csak ti nőjjetek
s majd helyettünk is győzzetek!

— Ne félj fiam, lesz, aki véd,
árnyéknak állok én eléd,
megvédlek, mint a házfalak,
fölötted szívem lesz a nap!
Ne félj fiam amíg vagyok,
a szívem rád napként ragyog
s ha én nem is, te jársz talán
az élet napos oldalán!

Nagyszalonta megyei város adóhivatalától.

Felhívás

az 1944. évre szóló házbérbevallási ivatek beadására.

A ház tényleges birtokosa (tulajdonosa, hasznélvezője, bérlője) köteles minden év november havában a ház nyersbérjévedelméről illetőleg bérbeadás hiányában a ház hasznélvételéről bevallást adni.

Bevallást kell adni minden házadó alá eső épületről, tekintet nélkül arra, hogy azt a tulajdonos vagy hozzátartozója maga használja, esetleg bérfizetés nélkül másoknak átengedte, vagy bérbeadás útján hasznosítja.

A bevallást az erre a célra készült nyomtatványon kell elkészíteni, amely nyomtatvány darabonként 6 fillérért, a városi kerületi adóiszteknél vehető át.

A bevallás szabályszerű elkészítésére a városi adóhivatal felvilágosítással szolgál.

A bevallás beadásának elmulasztásáért bírság, a valótlán adatok szolgáltatásáért szabadságvesztés büntetéssel felül minden esetben súlyos pénzbüntetés kiszabása jár.

Felhívja a városi adóhivatal a bevallásra kötelezetteket, hogy a nyomtatványokat legkésőbb 1943. november hó 13-ig a városi kerületi adóisztektől vegyék át és a kitöltött bevallási ivateket a legrövidebb idő alatt adják be.

Nagyszalonta, 1943. évi november hó 4.
KOCSIS sk.
városi adóhivatali főnök.

FERENCJÓZSEF
KESERŰVIZ

Mai idők - régi nóták

Lent a falu végén nem füstöl a kémény,
Kislány a babáját nem várja.

Ezt a szép régi magyar nótát játszotta a nyáron a nagyváradi hegyen levő „Angol kert”, pardon, már csak volt angol, jelenleg „Makk hetes” nyári kerthelyiség cigányzenekara. Tudniillik amióta rossz viszonyban vagyunk az angolokkal, az angolos elnevezéseket leszerelték és az egész társaságot száműzték szigetországukba és gyarmataikra.

Szóval a cigányzenekar játszik, én pedig gyönyörködve hallgatom. Főleg az ragadta meg a figyelmem, hogy „Nem füstöl a kémény”.

Ez a dal régi jó békebeli időben született. Hogy ma nemcsak a falu végén, hanem sok más tehetősebb helyen sem füstöl a kémény, — azon nem csodálkozunk, de abban az időben, amikor volt fa bőven, csak az nem vett, akinek nem volt rá pénze, az csodaszamba ment, hogy nem füstöl a kémény. Ez úgy történhetett meg, hogy vagy nem gyújtottak tüzet a tűzhelyen, hiszen nem éghet mindíg, vagy kihalt a ház lakója, vagy elutaztak nyaralni, vagy valahova, mit tudom én, szóval valami történt, de semmiestre sem fahiány volt az ok.

Majd meg ezt játsza a zenekar:

Hallod-e te kőrösi lány, kőrösi lány, kőrösi lány,
Hát a szoknyád fodros-e már, fodros-e már,
[fodros-e már?

Tudja-e Ön...?

hogy a vadszölő növekedése naponként az öt centimétert is eléri? Eddig bizonyos bambuszfajtaikat tartották a leggyorsabban növekvő növényeknek, melyek közül például a Ceylonban honos bambuszfü egyetlen nap alatt 60 centimétert nő. Néhány évvel ezelőtt azonban Japánban egy még meglepőbb növekedési rekordot figyeltek meg, és pedig egy vizililiomon, mely a victoria regia családjába tartozik és levelei a másfél méteres hosszúságot és szélességet is meghaladják. Egy ilyen óriáslevél kifejlődéséhez azonban a vizililiomnak esupán nem is egészen kilenc napra van szüksége, amiből az következik, hogy a levél átmérője óránként egy centiméterrel nő. A növénytan ezen kívül ismer arra is eseteket, hogy egyes növények bizonyos részei különösen gyorsan nőnek, mint például a könséges rozsvirág gyenge száracskája, mely egy percre alatt 1,8 millimétert képes nőni. Ha ez az ütem hosszabb ideig tartana, a szár huszonnégy óra alatt elérné a két métert, a növény ereje azonban már néhány perc alatt kimerül. Növényeink növekedése általában sokkal lassabban lejátszódó folyamat. Legjobb hazai növényünk percenként körülbelül, csak 0,005 millimétert nő, azonban kuszónövényeink között egész sereg van, melyeknek napi növekedése meghaladja a több centimétert. A rekordot ezek között napi hét centiméterrel az erdei eper tartja, utána 5 centiméterrel a vadszölő következik, de elég gyorsan nő, amint ezt mindenki könnyen megfigyelheti, a közönséges bab is.

hogy amint német kutatók megállapították, a hosszú élet, illetőleg az erre való hajlam öröklődik? A német öröklődési statisztikák arra az eredményre vezettek, hogy a nagyon hosszú életű emberek ősei rendszeresen maguk is hosszú életűek voltak. Azt, hogy az öröklésnek ezen a téren lényeges szerepe van, mutatja az a megfigyelés is, hogy a vizsgálat alá vont hosszú életű emberek életmódja nagyon különböző volt.

Voltak közöttük szellemi és testi munkások, városi és falusi emberek, rövid és hosszú alvók, egyesek dohányoztak közülük, mások az itókat sem itélték el teljesen és csak egy közös vonásuk volt: legnagyobb részük nyugodt emberek voltak. Tehát lassan járj, tovább érsz — az életkorban is!

hogy kakaó és csokoládé szavunk ubár, mábmár alig hasonlítanak egymáshoz, ugyanabból a szóból származnak. Mindkettő közös őse a „cacaahuatl”, a kakaócserje azték neve.

Háromszor is megszólítja és ugyanannyiszor kérdezi.

Ugyan, hogy nem unja már zaklatni évtizedek óta azt a szegény kőrösi lányt. — Ha idáig olcsó, jóminőségű ruhavilágban nem tétetett fodrot a szoknyájára, mert biztosan nem tetszett neki a fodros ruha, azt hiszi, hogy éppen most csináltat háborus években, anyaghiány és műrostos korszakban? És azt hiszi még, hogy olyan sok pénze van annak a kőrösi lánynak, hogy rongy anyagért csak úgy más kívánságára kidobálhatja nehezen szerzett pénzét? Mert ha mégis engedne az óhajnak, fodrokat csináltatna műrostost anyagból, mert fekete anyagra nincs pénze, — a fodrokat valami oknál fogva víz éri, mondjuk megázik vagy beszennyeződik, ki kell mosni, akkor sírva nézhet a fodrok után.

Tehát arra kérjük, hogy hagyjon már végre békét annak a kőrösi lánynak, függessze fel fodros kívánságát legalább a háboru tartamára, amikor is ígérjük és garantáljuk, helyesbbitünk: biztosítjuk (ne használjunk idegen szavakat, mert van nekünk hála Istennek szavunk mindenre bőven, nem kell érte a szomszédba menni), hogy mihelyt kitér a várva-várt béke, nemcsak a kőrösi lány ruhájára csináltatunk fodrokat, hanem sajátmagunknak is, akár divat lesz, akár nem, olyan fides-fodros szoknyát készítettünk, hogy megbámulja a világ.

KOVÁCS JOLÁN

hogy az első szelidített papagályt Onesikritos, Nagy Sándor egyik hadvezére hozta Európába? Amerikában a bennszülöttek ezzel szemben már a fehér ember megjelenése előtt is ismerték a szelidített papagályt?

hogy a világ első orgonáját Ktesibios építette Krisztus előtt a harmadik században Alexandriában? A légnyomás szabályozása viz útján történt.

hogy a harangöntés Krisztus után 400 körül a campaniai Nola városából indult hódító útjára, melynek közelében kitűnő minőségű ércet adó rézbánya volt?

hogy a salétrom szó a latin „sal petrae”, azaz a „szikla sója” kifejezésből származik?

hogy Kolumbus előtti Mexikóban a háziállatok és a nyájban élő kerdődzök még teljesen ismeretlenek voltak?

hogy Európa első kőszénbányáit a 12 században helyezték üzembe?

hogy az első tűzoltókocsikat 1518-ban Augsburgban készítették? Addig kizárólag csak kézi tűzifecskendők voltak használatban. A fecskendőtömlő a 17. század második felében került használatba.

hogy az első platinát a 18. század első felében a kolumbiai folyó aranytartalmu homokjában találták? és ezért kezdetben „platina del Pinho” néven nevezték? A platina szó a spanyol „Plata”-ból származik és ezüstöcskét vagy ezüsthöz hasonlót jelent. Az első kolumbiai platinakészleteket az itteni spanyol gyarmati hatóságok rendelkezésére, akik attól tartottak, hogy a platinát az arany hamisítására fogják felhasználni, a tengerbe vetették.

hogy a nép nyelvében még mindig élő régi mértékek, a láb, arasz, ujj a régi egyiptomiaknál már ötezer évvel ezelőtt használatban voltak és görög közvetítéssel onnan terjedtek el az egész világon?

hogy a régi kínai császárok a fénytörő prizma birtoklását kizárólagos felségjoguknak tekintették? Erről a tényről színelméletében Goethe is megemlékezik.

hogy a miniszter szó először a 17. századi Franciaországban jött divatba a kormány tagjainak jelölésére?

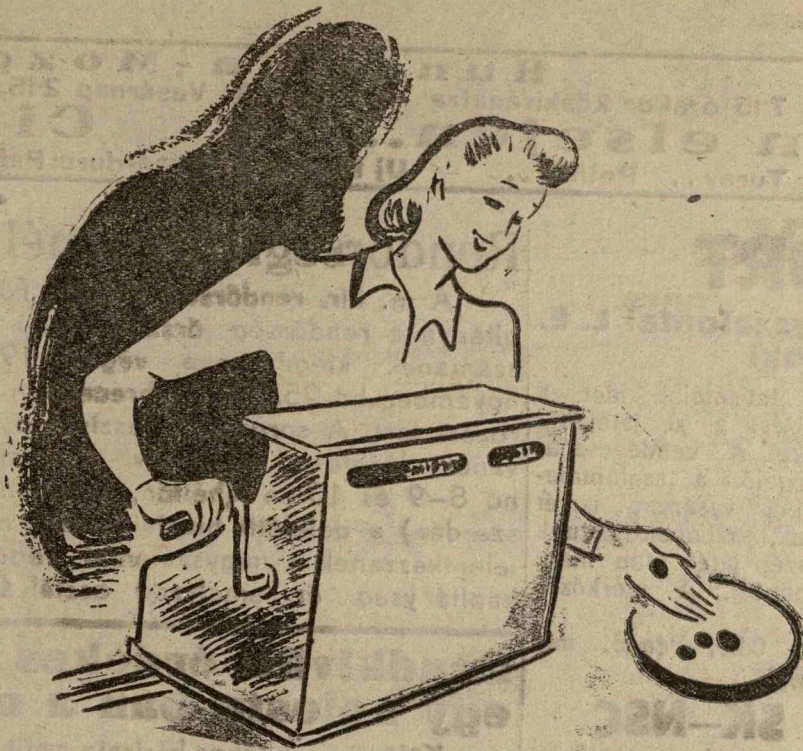
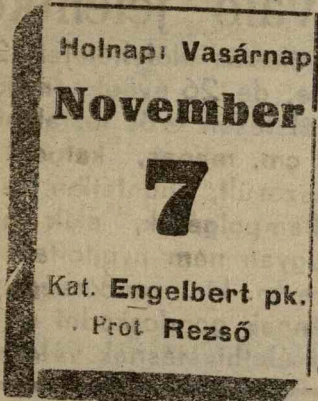
Libák egymásközt

— Mit szólsz ezekhez a háborus időkhez? Mit gondolsz, megérjük a karácsonyt élve?

A MAI NAP

A HÖMÉRSÉKLET

reggel 7 órakor + 5 délben + 8 fok volt

Pénzt adunk

elhasznált TUNGSRAM
rádiócsöveiért darabonként 10 fillért,
izzólámpafejekért darabonként 4 fillért.

Beváltóhely: Egyesült Izzólámpa és Villamos-
sági Rt. Ujpest 4, vagy városi lerakatunk,
Budapest, VI., Eötvös-utca 11.

TUNGSRAM

Ingyen szalontai gazdasági szaktanácsadás

A m. kir. téli gazdasági iskola kapui-
nak megnyitására és az iskolaév megkez-
déséről lapunkban megjelent közlemény után
szükségesnek tartja az iskola igazgatósága
még az alábbiakról is tájékoztatni lapunk
olvasó közönségét:

A iskola címében, mint iskola után ott
szerepel még az is, hogy „Mezőgazdasági
Szaktanácsadó Állomás”. Ez azt jelenti, hogy
az iskola és annak tanári kara a mezőgaz-
daság bármely ágába vágó kérdésekben dij-
mentesen, a legnagyobb készséggel áll ren-
delkezésére a hozzáférőknek. Az iskola
tanulói útján igen sokan értesültek már erről

és meg is indult ez irányban is szépen az
iskola működése és sokan keresik fel utba-
igazításért, tanácsért az iskolát, mégis ismétel-
ten szükségesnek tartjuk ezuton is tájé-
koztatni és felhívni a gazdaközönség és
lapunk olvasóinak figyelmét arra, hogy biza-
lommal forduljanak ilyen irányban is az
iskolához.

Külön kiemeljük ezuttal, hogy megindult
az iskolánál a gabonafélék fajsúlyának meg-
állapítása is, új, pontos és hiteles gabona
fajsúly mérő készüléken. Ennek vizsgálata
is az iskolánál díjmentesen eszközölhető.

Az összes szalontai szarvasmarha tartó gazdák kötelesek szarvasmarháikat a vásártéren előállítani

Egy most kiadott polgármesteri
rendelet szerint Nagyszalonta m. város
összes szarvasmarhatartó gazdái a bir-
tokukban lévő összes szarvasmarhákat
kötelesek Biharvármegye alispánja
25.814/1943. sz. rendelete alapján
folyó évi november hó 8 és 13. között
az alább meghatározott sorrendben,
reggel 8 órára a nagyszalontai vásár-
téri mázsaháznál előállítani.

Az előállítás sorrendje a követ-
kező:

- November 8 án, hétfőn az I. kerület,
- 9 én, kedden, a II.
- 10 én, szerdán, a III.
- 11-én, csüt. a IV. és VI.

12 én, pénteken a tanyák és
13 án, szombaton az V. ker.
Az elővezetés alkalmával kötelesek
a gazdák magukkal hozni szarvasmar-
hájuk járlatait, valamint gazdakönyvü-
ket.

Tekintettel arra, hogy pótelőállítás
nem lesz, a gazdák kötelesek szarvas-
marhaállományukat a fentjelzett időben
feltétlenül előállítani.

Az előállítás elmulasztása kihágást
képez, az elő nem állított állat pedig
igénybe lesz véve.

Kirakathoz dekoráló papírok nagy
választékban Székely papírüzletben, Napoca.

Esküvő. MADOS MARGIT és CSURÁR
JÓZSEF vasárnap déli 12 órakor
tartják esküvőjüket a helybeli refor-
mátus templomban, melyre rokonaikat,
ismerőseiket és jóbarátaikat ezuton hív-
ják meg.

— Esküvő. Matuska Juliska és Bagosi
Lajos vasárnap déli fél 12 órakor tartják
esküvőjüket a helybeli református templom-
ban, melyre rokonaikat, ismerőseiket és jó-
barátaikat ezuton hívják meg.

— Jelentkezzen a városházán. Fel-
hívom azon Balogh Sándor nagyszalontai
lakost, aki beszolgáltatási kötelezettségének
helyett lucernával való teljesíthetőségét
kérelmezte, — hogy a hivatalos órák alatt
sürgősen jelenjen meg gazdakönyvével vá-
rosháza, emelet 13. számú szobájában 9 és
12 óra között.

— A barmódi legelőn lévő állatok
tulajdonosai állataik átvétele végett 1943.
november 8 án, azaz hétfőn reggel 9 órakor
a vásártéren jelenjenek meg.

— Huszonhat malac egy kocától.
Nem mindennapi eset történt Torján, Apor
Péter báró gazdaságában. Az egyik anya-
koca a napokban 26 egészséges, életképes
kismalacnak adott életet.

— Szederfa-szövet! A szederfa kér-
géből sikerült rendkívül erős textilonalat
előállítani. A kísérleti eredményt egyelőre
Bulgária egyik kiterjedt selyemhernyó tenyész-
tő vidékén próbálják ki a gyakorlatban,
ahol megszámlálhatatlan sok szederfa áll a
kutatók rendelkezésére.

— A légiháború Németországban 2
millió lakást pusztított el

— Helsinkiben óriási siker mellett
mutatták be Erkel Ferenc operáját, a Bánk
bánt.

— Károli Gáspárnak szobrát ál-
lítanak Budapesten. Károli Gáspárnak, a
teljes Biblia első magyar fordítójának a
közeljövőben szobrót állítanak Budapesten. A
szobrót a főváros jóvoltából a Duna partján,
a pozsonyi-uti templom előtt fogják fel-
állítani.

— A budapesti főkapitányság te-
rületé megnagyobbodott. A miniszterelnök
által kiadott kormányrendelet szerint a
rendőrség budapesti főkapitányságának illeté-
kessége kiterjed Budafok megyei város, vala-
mint Albertfalva, Budatétény, Cinkota,
Mátyásföld, Kistarcsa, Nagytétény, Rákos-
szentmihály, Saslalom és Soroksár községek
területére.

— Száz éve nem volt ilyen szá-
razság Portugáliában. Portugáliában száz
év óta nem volt akkora szárazság, mint az
idén. Csak az 1836. évet lehet az idejéhez
hasonlítani. Lisszabon táján májusban csak
félcentiméter eső esett, júniusban pedig egy-
általán semmi. A szárazság igen nagy káro-
kat okozott a vetésekben.

SPORT

Eleki L. E.—Nagyszalontai L. E. bajnoki

Vasárnap délután leventéink idehaza játszanak bajnoki mérkőzést a jó játékerőt képviselő eleki leventékkel. A vendégcsapat jelenleg a táblázaton megelőzi a szalontaiakat, így tehát leventéink vasárnap ismét nagy feladat előtt állanak, azonban bizunk abban, hogy lelkes és szép játék után megszerzik a két értékes pontot. A mérkőzés fél 3 órakor kezdődik.

Helyárrak: 1., 0,80., 0,50, Pengő, míg a leventéknek 30 fillér.

Csorvási SK—NSC

Vasárnap az NSC Csorváson játszik bajnoki mérkőzést, ismerve a hazai pályá előnyét és a CsSK jó szereplését nyugodtan elmondhatjuk, hogy a két fehér legénységnek Csorváson nagy és komoly feladatot kell megoldani. Legyen azzal tisztában a csapat minden egyes tagja, hogy a mérkőzéstől sok minden függ. Tehát azzal a reménytel indítja útjára csapatát a lelkes drukkersereg, hogy ez alkalommal sem csalódnak bennük. Ezt joggal el is várhatják.

Bocskay—Endrődi Levente

A Bocskay csapata holnap Endrődön játszik az ottani levente csapattal. Ismerve az endrődiek otthoni képességeit a Bocskainak nagyon fel kell készülnie, ha tisztességes eredményt akar elérni.

Bizunk azonban a csapat lelkesedésében, mely már sok nehéz mérkőzésen sikert biztosított a Bocskainak.

A csapat reggel fél 6 órakor indul.

Özv. Balogh Mihályné örökösei
 folyó hó 7 én, délután 1 órakor
Futár-utca 23. szám alatt

ingó-árverést tartanak
 Árverésre kerülnek különböző házbútorok, felszerelések stb.

A gazdák ne legeltessék,

ne etessék frissen a zenge ciroknövényt, mert mérgező lehet. A zenge ciroknövény legeltetése vagy frissen etetése ugyanis veszedelmes lehet az állatokra, súlyos megbetegedést, sőt elhullást is okozhat. Ez nemcsak a nálunk ujabban természetfűt edescirokra: sumacra, vagy népiesen méznádra, hanem minden más cirokra, tehát a cukorcirokra, a seprőcirokra, a szemes cirokra és a cirokfűvekre is vonatkozik.

Tiszta gyapju háziszőttés öltönyök készülnek

APTER úriszabónál
Toldi-tér 5.

Tanuló felvétetik.

GAZDÁK FIGYELMÉBE!

Helyszűke miatt a takarmány és szalmafélék átvétele egyelőre szünetel. Vitézek Szövetkezete megbízottja: Nagy.

Az összes iskolai tankönyvek kaphatók **T. Balogh** könyvesboltban. Háti- és akatáskák, valamint iskolai füzetek és írószerek nagy választékban.

Rendőrségi őrszemélyzethez való jelentkezés

A m. kir. rendőrség Vidéki Főkapitánya a rendőrség őrszemélyzeti létszámának kiegészítése végett 1943. november hó 25-én Debrecenben sorozást tart. A sorozáson résztvenni kívánók előzetesen folyó évi november hó 8-9 és 10-én (hétfőn, kedden és szerdán) a délelőtti hivatalos órák alatt jelentkezzenek a nagyszalontai rendőrkapitányság őrszemélyzeti osztályánál.

A jelentkezés előfeltételei: 21 évi életkor betöltése, de 26 évnél nem idősebb, nőiellen, tökéletesen erős testalkatú, legalább 170 cm. magas, katonai kiképzésben részesült, büntetlen előéletű, magyar állampolgárok, akik pályázati kérelmet ugyan nem nyújtottak be, de jövőjükéről a m. kir. rendőrség kötelességében kívánnak gondoskodni és a rendőri pályát élethivatásnak választják.

Rendkívüli érdekes jóslatot találtak egy kolostorban a mostani világháborúról

Különösen értékes kérésa a mikházi ferences kolostornak a Domus Historia, a ház története, amelynek olvasása során most egy rendkívül érdekes jóslatot találtak. A jóslás 1708-ból származik s szerzője Luzsinszky atya, aki mielőtt lelkét teremtőjének visszaadta volna, Isten kinyilatkoztatása a következőket jövendölte a mai világháborúról:

„A keresztény világot nagy és tartós háborúk zaklatják. Már már a valóság kimutása látszik, de országok térnek meg és a vallás erősödni fog. A kétségkereszt (Magyarország) fündöklök,

több tartománnyal gyarapszik. Két leg-erősebb ország tiszteli meg és inkább mint valaha, a kereszténység támasza lesz. Lengyelországot kemény harcok gyötrik és kétfelé szaggatják. A Rómáiakat (Rómában lakókat, olaszokat) szerencsétlenség, nyomorúság marcangolja és sok oldalról támadják.

A liliumnak (Bourbon-ház franciák) nem lesz védője, egymás ellen fordulnak. A nagy öldökléseket nagy jelek előzik meg.”

A jóslat csodálatosan illik a mai időkre.

Apróhirdetések

Öntözomotor szivattyúk, villamosheggesztés fejpádmunkák, kombinált gyalugép, mágnesezés, hengerkészítés. Osgyan mérnök Békéscsaba 4-5

Iskolai tanszerek legolcsóbb beszerzési forrása a Székely papírüzlet.

Használt ablakok, fenyőgerendák, hársfa, diófatónk, kóró, mákszár és venyige eladó. Hitler Adolf-ut 29. 3-3

Megbízható minden leányt felvesz Bagossyné. Jelentkezés az üzletben, Horthy Miklós-ut 3. 2-2

Eladó egy öntött-kályha és egy háló, esetleg fele is. Bocskay-utca 56. 2-3

Eladók fa és szénfűtésre alkalmas kisebb nagyobb kályhák, különböző méretű ajtók, ablakok, 1 drb. kétkerekű kézikocsi és egy szivattyús kut. Széchenyi-utca 26. 2-2

Átadó évtizedek óta fennálló fűszerüzlet. Cim a kiadóban. 2-2

Mindenes, vagy bejárónó felvétetik. Széchenyi utca 24. 2-2

Az Ebelybe a ref. egyháznak buzaszalmájához préseléshez értő munkás keresetük. Jelentkezés a gondnoknál. 2-2

Eladó egy férfi télikabát. Tökerti-tér 13.

Eladó egy jókarban lévő ruhaszekrény és egy konyha kredenc. Horthy Miklós-ut 22.

Eladó egy teljesen új modern patefon 50 lemezzel. Wesselényi-utca 21. 2-2

Eladó takarmányrépa. Széchenyi-utca 18. 2-2

Eladó 12 személyes abrosz 12 darab szalvétával, 1 drb. 6 személyes 6 drb. szalvétával, 8 pár kés, 6 kínai ezüst kanál, 2 személyes kínai ezüst evőkészlet, 2 pamutos abrosz, ugyanott megvételre keresek 1 fotelágyat vagy összecsukós vaságyat. Bocskai-utca 40. 2-2

Bársony és velur modellek meleg divat turbánok, vattázott divat sapkák megérkeztek. Kifutó vagy tanuló lányt fizetéssel felveszek. **Herczegné** kalapszalón. 2-2

Eladó Kálvin-utca 62 számú ház. Ért. Toldi-tér 5. 2-0

Hecsedli lekvár kapható és előjegyezhető Rákóczi-ut 9. és Vásárhelyi-ut 4. Vigh Józsefnél. 2-2

Kiadó. Bocskai-utca 16. sz. alatt egy bútorozott szoba.

Modern szép vonalú ruhákat, a legkényesebb igényeknek megfelelően készít:

Bereczky úriszabósága

Izléses szövetekben nagyválaszték.

Irodai teendők elvégzésére nov. 15-ére ajánlkozom. Németh Ilonka. Jókai-u. 9. 2-2

Hölgyek figyelmébe! Női és férfi kalaptisztítását, formálását a legújabb divat szerint vállalom. Kalapok és sapkák raktáron. **Özv. Pénzesné, Tóter-Honvéd-utca 2. 36-0**

Mindenes bejáróasszonyt keresek. Petőfi-utca 16. 3-3

Tengerikő, cirokszár és sütőtök eladó. Bocskai-utca 37. 2-2

Istálló-trágyát 80-100 szekérral veszek kisebb tételekben is. Lőrinczy, Hangya Hűtőháznál. 3-3

Asztalossegédek állandó munkára keresek Daniellisz, Vécsei-utca 17.

Asztalossegédek állandó munkára felvesz Tóth Imre asztalosmester. 17-0

Vénkertben kb. 900 öles szőlő megmunkálására évi sommas munkást keresek. Dr. Bereczky ügyvéd.

Eladó egy férfi gyapjuszövet felöltő. Kölesér-utca 26.

Házhoz ajánlkozok angol és francia várrónó otthon is vállal. Cim a kiadóban.

Eladó egy jókarban lévő gyermek fehér vaságy. Hitler Adolf-ut 8. 1-2

Ugyes megbízható kifutófiút felvesz kosztal az ipartestületi vendéglő.

— **Vidéki előfizetőink figyelmébe!** Tisztelettel felkérjük előfizetési díjainkkal hátralékban lévő vidéki előfizetőinket, hogy előfizetési díjainkat sürgősen küldjék be, különben lapunknak részükre való küldését, be kell szüntetnünk.

Nyomatott a kiadótulajdonos
 Gaál Sándor könyvnyomdájában
 Nagyszalontán, Toldi-tér 11. sz. alatt.
 Telefon 66.